

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY LUBUSKIEGO**

NR NK-I.4131.210.2017.ACZE

z dnia 26 marca 2018 r.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz.U. z 2016r., poz. 744 ze zm.), po zasięgnięciu opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

zarządza się, co następuje:

§ 1. Skwerowi Wojsk Ochrony Pogranicza położonemu w miejscowości Tuplice nadaje się nazwę Skwer Pograniczników.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego.

Uzasadnienie

Obowiązująca od 2 września 2016 r. ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (dalej ustawa) w art. 6 ust. 1 nałożyła na organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego obowiązek zmiany nazw budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniających osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

W przypadku niespełnienia ww. obowiązku wojewoda, na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy, w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin, o którym mowa w ust. 1, wydaje zarządzenie zastępcze. Wydanie zarządzenia zastępczego wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy (art. 6 ust. 3).

Pomimo upływu dwunastomiesięcznego terminu Rada Gminy Tuplice nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy Skweru Wojsk Ochrony Pogranicza. Obowiązek nadania nazwy przeszedł w takim przypadku na wojewodę.

Wojewoda Lubuski dnia 22 września 2017r. wszczął postępowanie nadzorcze (NK-I.4131.210.2017).

W piśmie z dnia 4 października 2017 r., nr S.0005.1.2017M.K., Wójt Gminy Tuplice wyjaśniła, że nazwa skweru została nadana uchwałą Nr VII/41/2011 Rady Gminy Tuplice z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie nadania nazwy urzędowej skwerowi w miejscowości Tuplice. Z uzasadnienia do tej uchwały wynika, iż w latach 1945 – 1991 w Tuplicach stacjonowała jednostka Wojskowa Wojsk Ochrony Pogranicza. Było to nie tylko miejsce

służby żołnierzy, ale także miejsce pracy dla wielu mieszkańców gminy. Żołnierze pełnili służbę chroniąc bezpieczeństwa granic Polski, angażowali się również w działalność na rzecz społeczności lokalnej. Pracowali przy budowie szkoły Podstawowej, boiska sportowego, brali udział w remoncie Przedszkola i w wielu innych inicjatywach lokalnych. Dowódcy jednostki pełnili funkcje przewodniczących Komitetu budowy szkoły. Żołnierze wielokrotnie uczestniczyli w akcjach ratunkowych. Nadanie nazwy skwerowi im. Wojsk Ochrony Pogranicza, miało na celu upamiętnienie miejsca stacjonowania jednostki, a przede wszystkim jej żołnierzy, pracowników cywilnych, którzy aktywnie angażowali się w życie lokalnej społeczności.

Wojewoda Lubuski pismem z dnia 20 października 2017r., zwrócił się w trybie art. 6 ust. 3 ustawy do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o opinię odnośnie niezgodności nazwy Wojsk Ochrony Pogranicza z art. 1 ustawy.

Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wpłynęła do organu nadzoru w dniu 22 lutego 2018 r. (pismo znak BUM-940-18(5)/18).

Zgodnie z przedmiotową opinią nazwa skweru Wojsk Ochrony Pogranicza w miejscowości Tuplice jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy. Wojska Ochrony Pogranicza były formacją wojskową, wchodzącą w skład Sił Zbrojnych PRL. Podlegały bezpośrednio kolejnym ministerstwom w komunistycznych rządach: Obrony Narodowej, Bezpieczeństwa Publicznego i Spraw Wewnętrznych. Zgodnie z instrukcją wydaną przez Szefa Departamentu WOP, Gwidona Czerwińskiego, do zadań formacji należało m.in. „organizowanie i kierowanie pracą likwidacyjną grup dywersyjnych, bandyckich, szpiegowskich w strefie nadgranicznej”. Jednostki WOP były wykorzystywane do walki m.in. z powojennym podziemiem niepodległościowym. Według art. 1 ust. 1 ustawy nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Jednocześnie - jak stanowi art. 1 ust. 2 ustawy - za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989. Nadto zgodnie z wykładnią językową „symbolizować” oznacza przedstawiać coś pod postacią symbolu; być symbolem czegoś (zob. *Słownik Języka Polskiego*, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005, s. 979). Tym samym ocenić należy, iż fakt honorowania wskazanej formacji wojskowej w nazwie skweru sprawia, iż posiada ona charakter nazwy upamiętniającej organizację symbolizującą komunizm.

Wojewoda w pełni podziela i przyjmuje jako swoje wnioski płynące z opinii Instytutu Pamięci Narodowej.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, iż podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów

i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Nazwa skweru Wojsk Ochrony Pogranicza nie została zmieniona przez Gminę Tuplice w ustawowym terminie, a obowiązek jej zmiany został potwierdzony przez Instytut Pamięci Narodowej.

Wojewoda Lubuski postanowił nadać nazwę Skwer Pograniczników. Nazwa ta odnosi się do Korpusu Ochrony Pogranicza (KOP) - formacji wojskowej czasu pokoju utworzonej w 1924 r. do ochrony wschodniej granicy II Rzeczypospolitej przed penetracją agentów, terrorystów i zwartych uzbrojonych oddziałów dywersyjnych przetrzucanych przez sowieckie służby specjalne z terenu ZSRR na terytorium II Rzeczypospolitej.

Wobec powyższego, wydanie przez Wojewodę Lubuskiego zarządzenia zastępczego jest konieczne i uzasadnione.

Na niniejsze zarządzenie zastępcze służy prawo wniesienia skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia, jeżeli brak możliwości wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 6 ust. 1, wynikał z przyczyn niezależnych od jednostki. Skargę wnosi się za pośrednictwem Wojewody Lubuskiego.

Wojewoda Lubuski

Władysław Dajczak